

Değerlendirmeler :

Mustafa Aça, *Oğuznamecilik Geleneği ve Andalıp Oğuznamesi*, 2. b., Kömen Yayınları, Konya 2011, 276 s.

Arş. Gör. Fatih ŞAYHAN*

Sözlü edebiyat geleneğinin başlangıçtan günümüze geçirmiş olduğu gelişim süreci ve bu süreç içerisinde ortaya konulan ürünler, son yüzyıl içerisinde belirli bir bilimsel düzlemde araştırılmıştır. Buna paralel olarak Türk destancılık geleneğinin araştırılması hususunda da önemli bir mesafe alınmıştır. Türk halk edebiyatının en önemli türlerinden birisi olan destanlar, içerisinde barındırdıkları tarihî ve mitolojik unsurlarla ait oldukları milletlerin kültür ve medeniyet tarihlerinin araştırılmasında köşe taşı görevi görmektedir.

Destan türü hakkında, şimdiye kadar bilim adamları tarafından çok sayıda çalışma yapılmıştır. Özellikle demir perdenin ortadan kalkması, destan üzerine araştırma yapan bilim adamlarının Orta Asya'da daha fazla çalışma yapmasına olanak sağlamış, bu sayede bilim alemince isimleri bile bilinmeyen pek çok destan gün yüzüne çıkmıştır. Bu bağlamda Türk destancılık geleneği üzerinde duran bir diğer araştırmacı da Mustafa Aça olmuştur. Araştırmacı genişletilmiş ikinci baskısıyla yayımladığı kitabında Türk destancılık geleneğinin merkezi olarak kabul edilen Oğuz Kağan Destanı'nın mevcut bütün nüshalarını mukayeseli olarak ele almıştır. Çalışmada, destanın en eski şekli olarak kabul edilen Uygur harfli Oğuz Kağan Destanı merkezi teşkil etmiş, Andalıp Oğuznâmesi ve diğer Oğuznâmeler bu merkez etrafında değerlendirilmiştir.

Çalışma, Giriş ve Sonuç bölümü hariç üç bölüm hâlinde hazırlanmıştır. Giriş bölümü iki alt başlık etrafında düzenlenmiştir. *Destan Kavramı, Destanların Teşekkülü ve Tasnifi* adlı ilk başlık altında Türk destan araştırmalarının temelini oluşturan destan kavramı, teşekkülü, tasnifi gibi konulardan bahsedilmiştir. *Oğuz Kağan Destanını Oluşturan Tarihi, Kültürel ve Sosyal Zemin* adlı ikinci başlık altında ise Oğuz/Türkmen topluluklarının sosyal, kültürel ve tarihi durumları hakkında bilgi verilmiştir.

---

* Ardahan Üniversitesi İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü-TÜRKİYE

Giriş bölümünden sonra gelen birinci bölüm *Andalip'in Hayatı, Sanatı ve Eserleri*, adını taşımaktadır. Bu bölüm de üç alt başlık hâlinde verilmiştir. *Nurmuhammet Andalip'in Yetiştigi Sosyal, Kültürel ve Edebî Çevre* adlı ilk başlık altında XVII. yüzyıla kadar geçen süreçte Türkmen edebiyatının gelişim süreci işlenmiştir. *Nurmuhammet Andalip'in Hayatı* adlı ikinci başlıkta XVII. ya da XVIII. yüzyılda yaşadığı düşünülen Nurmuhammet Andalip'in biyografisi ve sosyal konumu üzerinde durulmuş, *Nurmuhammet Andalip'in Sanatı ve Eserleri* adlı üçüncü başlıkta ise Nurmuhammet Andalip'in eserleri türlerine göre tasnif edilerek tanıtılmıştır.

İkinci bölüm *Oğuz Kağan Destanı'nın Nüshaları ve Bu Nüshalar Üzerine Yapılan Çalışmalar* başlığını taşımaktadır. Bu bölüm de iki alt başlık hâlinde hazırlanmıştır. İlki *Oğuz Kağan Destanı'nın Nüshaları*'dır. Bu kısımda Oğuz Kağan Destanı'nın Andalip Oğuznâmesinden önceki yedi nüshası sırasıyla tanıtılmış, *Oğuz Kağan Destanı Üzerine Yapılan Çalışmalar* adlı ikinci kısımda ise bu nüshalar üzerine yapılan çalışmalardan bahsedilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümü *Andalip Oğuz-nâmesi İle Diğer Oğuz-nâmelerin Epizotları ve Motifleri Yönünden Karşılaştırılması* adını taşımaktadır. Bu bölümde *Doğum, Alplık ve Evlilik, Akın ve Cihan Hâkimiyeti ve Sonuç* başlıklarıyla belirtilen epizotlar, ayrıntılı ve mukayeseli olarak incelenmiş, mukayese esnasında zaman zaman diğer Türk destanlarına göndermelerde bulunulmuştur.

Bu üç bölümün sonunda *Sonuç* bölümü yer almaktadır. Araştırmanın konusunu teşkil eden Andalip Oğuznâmesinin transkripsiyonu ve Türkiye Türkçesine aktarılmış şekli, *Metin* bölümünde verilmiştir. Andalip Oğuznâmesinde geçen yer ve şahıs adları ile ilgili açıklamalar, *Açıklamalı Yer ve Şahıs Adları İndeksi* başlıklı bölümde verilmiştir. Çalışmada faydalanılan kaynakların verildiği *Bibliyografya*'da, çalışmada doğrudan faydalanılan eserlere yer verilmiştir. Çalışmanın en sonunda yer alan *Ekler* bölümünde, Oğuznâme nüshalarından bazılarının orijinal şekillerinden örnekler konulmuştur.

İlk baskısı 2003 yılında IQ Kültür Sanat Yayıncılık tarafından yayınlanan eserin, genişletilmiş ikinci baskısında eserin içeriğiyle ilgili doğrudan veya dolaylı olarak yapılan çalışmalar tekrar gözden geçirildiği ve güncellemelerin yapıldığı anlaşılmaktadır. Mustafa Aça, Türk destancılık geleneğinin merkezini oluşturan Oğuz Kağan Destanı'nın mevcut bütün nüshalarını ele alarak yapmış olduğu bu çalışmayla birlikte Türkoloji sahasında konuyla ilgilenen araştırmacıların yanı sıra lisans ve lisansüstü seviyesinde öğrenim gören öğrencilere kaynak olacak bir eser ortaya koymuştur.